

5

Ailede İletişimin Önemi

Yrd. Doç. Dr. Çağrı ÇÖVENER ÖZÇELİK
Araş. Gör. Uzm. Eda AKTAŞ

GİRİŞ

Aile, ilk toplumsallaşma sürecini oluşturan, karşılıklı ilişkileri belirli kurallara bağlayan, toplum kültürünü kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, hukuksal yönleri bulunan toplumsal bir kurumdur (Conk ve ark., 2013; Yazgan İnanç, 2012; Ocakçı, 2006).

Aile ve Çocuk Kavramları

Aile, evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik olarak da tanımlanmaktadır (www.megep.meb.gov.tr 30.11.2014)

Aile içinde bulunan anne, baba, büyükanne, büyükbaba vb kişilerin birbiriyle olan ilişkilerini düzenleyen kuralların tümü aile sistemini oluşturur (Ocakçı, 2006). Aile üyeleri, ailenin kurallarına uyarsa ve rollerine uygun davranırlarsa aile içi denge sağlanmış olur (Karataş, 2011). Aile, toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, beğenilerini, inançlarını, önyargılarını kısacası, kültürünü yansıtır. Bunun yanında, özel bir iç yapısı ve kendine özgü bir işleyişi vardır. Bu bakımdan, toplumla sürekli alışveriş içinde bir kuruluş olarak da çalışır (Aktaş ve ark., 2013). Toplumun en önemli parçasını oluşturan aile, toplumdaki her türlü sorundan etkileneneği gibi aile içindeki sorunlarda toplumu etkilemektedir (Pembecioğlu, 2006).

Çocuk, yasal tanımı ile evli bir erkek ve kadından oluşan, toplumsal bir kurum olan ailenin en küçük bireyidir. Çocuk, ailenin nesilden nesile devamını temsil eden bireydir (Pembecioğlu, 2006). Yetişkinin küçültülmüş örneği değil, kendine özgü bir bireydir. Fizyolojik ve bilişsel yönlerden olgunlaşmamış olmasına karşın gelişen bir canlıdır (Törüner & Büyükgöncenç, 2013). Doğumla birlikte başlayan çocukluğun tam ola-

rak bitiş yaşı kesin değildir, bireyden bireye değişkenlik göstermektedir (Yörükoğlu, 2007). Ancak yasalara göre 18 yaş, literatüre göre ise yaklaşık 20 yaş çocukluk döneminin bitişini ifade etmektedir (Bee ve Boyd, 2009). Günümüzde ise, gerek teknolojik gelişmeler, gerekse toplumsal değişimler çocuğun refahını arttırmıştır. Kreşlerle eğitim yaşının düşmesi, okullardaki teknik donanımların artması ile öğrenim kalitesinin artması vb gelişmelerle çocuk, daha üst düzeyde öğrenim olanağı bulmuştur. Çocuğun küçük bir yetişkin olmadığı anlaşılmış ve toplumsal eğitiminin de önemi fark edilmiştir. Çocuğun nasıl geliştiği, olgunlaştığı, davranış özellikleri araştırılmaya başlanmıştır. Bu farkındalıkla aileler, çocuklarına yaklaşımda gelişmeler göstermiştir (Yörükoğlu, 2007).

Aile Kavramı İçinde Çocuğun Yeri

Aile yapısında, her bireyin konumu ve yeri vardır. Bireyler, grup içinde birbirleri ile etkileşerek kültürel ve sosyal olarak tanımlanmış rolleri oynarlar. Her ailenin kendi gelenek ve değerleri vardır. Bu özellik her aile grubu içinde ve dışında etkileşim için kendi standartlarını belirler. Aile, çocuklarda kültürlerine uygun rol davranışları geliştirirler. Çocuklar çok erken yaşlarda aileleri ve kültürlerindeki rolleri ile beklenen şekilde hareket etmeyi öğrenirler (Ocakçı, 2006).

Her bireyin özel olduğu gibi her aile de özeldir ve kendine özgü bir işleyişi vardır. Aile, hayata bir birey olarak gözlerini açan çocuğa, ilk duygusal dersleri veren, bireyin kendini nasıl gerçekleştireceğini öğreten okuldur. Bu nedenle çocuk yetiştirmenin temelinde aile içi iletişim ve etkileşim yatmaktadır (Çalışkan ve Aslanderen, 2014). Anne babanın ve aile içindeki diğer bireylerin çocukla olan etkileşimi, çocuğun aile içindeki yerini belirler. Aile, çocuğun ilk sosyalleştiği ve ben kavramını öğrendiği yerdir. Çocuğa karşı gösterilen tu-

KAYNAKLAR

1. Aile ve Çocuk. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2013: <http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduller/ailevecocuk.pdf> (16.11.2014)
2. Aile Yapısı. Aile ve Tüketici Hizmetleri, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2011: www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/...pdf/Aile%20Yapısı.pdf (17 Kasım 2014)
3. Akgün Çıtak E, Avcı S, Basmacı Ö, Durukan İ: Bir Üniversite Hastanesinde Hemşirelerin “Zor Hasta” Olarak Tanımladıkları Hastalarla İletişim Davranışlarının İncelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi (Hemar-G)*, 1; 35-44, 2011.
4. Aktaş E, Teksöz E, Ocakçı A: Ailede Kadınının Değişen Rolünün Çocuk Sağlığına Etkisi Ve Aile Merkezli Bakımın Önemi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 28 (1); 73-80, 2012.
5. Babadağlı B, Ekiz Erim S, Erdoğan S: Hekimlerin ve Hemşirelerin Hastayla İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(3); 52-69, 2006.
6. Bee H, Boyd D: *Bir Bütün Olarak Çocuk. İçinde: Çocuk gelişim Psikolojisi*. Çeviri: O Gündüz. İstanbul, Kaknüs Yayınları, 2009, s. 695-743.
7. Canatan K, Yıldırım E: *Aile İçi İlişkiler ve İletişim. İçinde: Aile Sosyolojisi*. İstanbul, Açılım Kitap, 2009, s. 173-186.
8. Canel AZ: *Aile Yaşam Becerileri*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara, 2012, s.7-9.
9. Condrell J, Bough B: *101 İletişim Yolu*. Çeviri: Şahin A. İstanbul, Beyaz Yayınları, 2000.
10. Conk Z, Başbakkal Z, Yardımcı F: *Çocuk Sağlığına Genel Bakış*. İçinde: Z. Conk, Z. Başbakkal, H. Bal Yılmaz, B. Bolışık (editörler). *Pediatric Hemşireliği*, Ankara, Akademi-yen Tıp Kitabevi, 2013, s. 1-45.
11. Çalışkan N, Aslanderen M: Aile İçi İletişim ve Siber Yaşam: Teorik Bir Çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 15(2); 263-277, 2014.
12. Çavuşoğlu H: *Çocuk Sağlığı Sorunları ve Hemşirenin Rolü*. İçinde: Çocuk sağlığı Hemşireliği. 1 Cilt, Genişletilmiş 9. Baskı. Ankara, Sistem Ofset Basımevi, 2008, s.19-20.
13. Çocukla İletişim I. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2007: hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/.../moduller/cocuklailetisim1.pdf (12.11.2014)
14. Görgün Baran A: *Türkiye’de Aile İçi İletişim ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi*. Türkiye Araştırmaları, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 1, 2004: 31-41.
15. Gülbahçe Ö: K.K. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2); 12-22, 2010.
16. Günindi Y, Yaşa Giren S: Aile Kavramının Değişim Süreci ve Okul Öncesi Dönemde Ailenin Önemi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31; 349-361, 2011.
17. Hocckenberry MJ, Barrera P: *Perspectives of Pediatric Nursing*. In: MJ Hockenberry, D. Wilson (eds). *Wong’s Nursing Care of Infants and Children*, 9th ed, USA, Mosby, 2011, p.9-11.
18. Karataş N: *Çocuk Gelişim Psikolojisi*. İstanbul, Mozaik Yayınları, 2011, s. 17-22,42-45.
19. Kumcağız H, Yılmaz M, Balcı Çelik S, Aydın Avcı İ: Hemşirelerin iletişim becerileri: Samsun ili örneği. *Dicle Tıp Dergisi*, 38 (1); 49-56, 2011.
20. McKay M, Davis M, Fanning P: *Aile Becerileri. İçinde: İletişim Becerileri*. Çeviri: Ö. Gelbal. Ankara, HYB Yayıncılık, 2010, s. 261-277.
21. Navaro L: *Çocuklarla İletişim Nasıl Kurulur?* İçinde: H. Yavuzer (ed). *Ana-Baba Okulu*. 17. Basım. İstanbul Remzi Kitabevi, 2011, s. 133-144.
22. Ocakçı AF: *Çocuğun Aile Merkezli Bakımı*. Zonguldak, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Yayını, 2006.
23. Pembecioğlu N: *Çocuğun Toplumsal Konumu. İçinde: İletişim ve Çocuk*. Ankara, Ebabil Yayıncılık, 2006, s.7-120.
24. Potts NL, Mandlco BL: *Pediatric Nursing Caring for Children and Their Families*. Australia, Delmar Cengage Learning, 2011, s.359-364.
25. Şahin S, Aral N: *Aile İçi İletişim*. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(3); 55-66, 2012.
26. Törüner E, Büyükgönenç L: *Çocuk Sağlığı (Pediatri) Hemşireliği. İçinde: Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları*. Ankara, Göktuğ Yayıncılık, 2013, s. 24.
27. Trawick-Swith J: *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. 5. Basım, Çeviri: B. Akman. Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2013 s. 471-472,481.
28. Warren I: *Gelişimsel Bakım*. In: M. Meeks, M. Hallsworth, H Yeo (eds). *Yenidoğan Hemşireliği*, Çeviri ed: M. Yurdakök, 2. Baskı; Ankara, Rota Tıp Kitabevi, 2012, s.317-318.
29. Yalçın N, Aştı T: Hemşire Hasta Etkileşimi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nighthingale Hemşirelik Dergisi*, 19(1); 54-59, 2011.
30. Yavuzer H: *Çocuğun Yakın Çevresi: Aile, Arkadaş, Okul ve Öğretmen. İçinde: Çocuk Psikolojisi*. 31. Basım. İstanbul, Remzi Kitabevi, 2013, s. 129-140.
31. Yavuzer H: *İletişim. İçinde: Çocuk Eğitimi El Kitabı*. 31. Basım. İstanbul, Remzi Kitabevi, 2014, s. 9-37.
32. Yazgan İnanç B, Bilgin M, Kılıç Atucu M: *Toplumsal Gelişim. İçinde: Gelişim Psikolojisi*. 8. Baskı. Ankara, Pegem Akademi, 2012, s. 187-214.
33. Yörüköglü A: *Çocukluk. İçinde: Değişen toplumda Aile ve Çocuk*. 7. Basım. İstanbul, Özgür Yayınları, 2007, s. 11-38.